

Referat Udirs møte med friskoleorganisasjonene onsdag 14. juni

Tilstede: Udir: Einar Plather, Magne H Engebretsen, Ronny Gursli, Sine Solheim,
Representant fra Statsforvalteren i Oslo og Viken.
Friskolene: Guri, Anja, Kjetil, Gro, Jan Erik, Nina, Marianne, Ivar

Friskoleorganisasjonene minner om følgende saker som gjenstår fra tidligere møter:

- Udir har lovet skriftlig svar til friskoleorganisasjonene og Statsforvalterne på spørsmål 6 i møtet 01.03.2023 (om undervisning i elevens hjem ved langvarig sykdom)
- Skriftlige spørsmål innsendt i etterkant av forrige møte

Udir opplyser om at Statsbudsjett legges fram fredag 6. oktober. Neste møte med friskoleorganisasjonene bør legges i etterkant av dette.

1. Forholdet mellom offentlighetsloven og forvaltningslovens taushetsplikt når det gjelder inntak og annet hvor forvaltningsloven gjelder.

Det framgår av privatskolelova § 3-1, sjette ledd at forvaltningsloven gjelder ved inntak av elever og at avgjørelser om inntak er enkeltvedtak. Privatskoleloven viser til forvaltningsloven § 2, og vi regner med at det er punkt b i første ledd som er relevant.

I offentleglova § 2 beskriver lovens virkeområde og i første ledd punkt b står det følgende: «*andre rettssubjekt i saker der dei gjer enkeltvedtak eller utferdar forskrift.*» Denne loven gjelder med andre ord når friskoler fatter enkeltvedtak.

Vi er rettleidet av Udir til å forstå privatskolelova slik at innkalling med sakliste og protokoll skal sendes alle som har rett til å delta på styrets møter etter privatskolelova § 5-1, og videre at dette skal sendes vertskommunen eller vertsfylket selv om det ikke er oppnevnt personlige representanter til å representere i styremøtet. Videre har Udir gitt rettleiding om at vertskommunen har en selvstendig rett til å avgjøre hva som unntas offentlighet uavhengig av hva styret for skolen måtte ønske.

Vi kan ikke se at det er noe i veien for at styret behandler saker om inntak av elever og som følge av det fører vedtak om inntak av navngitte elever i styrets protokoll. Vi er kjent med at noen skoler har en slik praksis selv om inntak ikke er en del av styrets obligatoriske oppgaver etter privatskolelova § 5-2. Vedtaket omfatter da en klasseliste med navn på foresatte og eleven.

Spørsmål

- A. Skal eller kan en liste som viser tilbud om inntak med foresattes og elevens navn og som er en del av en styreprotokoll, unntas fra offentlighet med hjemmel i forvaltningsloven og etter reglene om personvern?
- B. Dersom en slik liste skal unntas offentlighet, hvordan skal skolen legge til rette for at dette (for eksempel ikke sende ut fullstendig protokoll eller påføre «unntatt offentlighet» og i så fall med henvisning til hvilken hjemmel)?

Svar: Private skoler er ikke pålagt å utarbeide klasseliste. Det er ikke forbudt, men skolen skaffer seg unødvendig mye jobb ved å legge navnelistene i protokoll. Protokollen skal videre til

vertskommune, og så må de vurdere om de er offentlige. Det er bedre å kun dokumentere i protokoll at inntak er gjennomført i hht reglement, og holde navnelister utenfor.

2. Klagerett i sak om flytting av elev.

Statsforvalteren har svart til Oslo kommune at friskolen ikke har klagerett når kommunen avslår vedtak etter privatskolelova § 5-2, andre ledd punkt b. Det er i svaret vist til følgende lovbestemmelser:

Prskl. § 2-4 sier:

I saker om skolebyte etter § 9 A-12 er det heimkommunen eller heimfylket som gjer vedtak. Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter § 9 A-7 om det fysiske skolemiljøet og enkeltvedtak etter § 9 A-12 om skolebyte.

Prskl. § 5-2:

Styret skal:

e) fremje saker om skolebyte etter opplæringslova § 9 A-12, jf. § 2-4 andre ledd i denne lova og bortvising etter § 3-10 andre ledd i denne lova,

KD har slått fast at friskoler har klagerett på kommunale tildeling av midler som skal dekke kostnadene for gjennomføring av vedtak om spesialundervisning.

Udir sier om klagerett ang spes. undv ([Dekning av utgifter til spesialundervisning etter friskoleloven § 3-6 andre ledd – spørsmål om klagerett \(udir.no\)](#)):

Departementet legger til grunn at tildeling av midler til en friskole til dekning av utgifter til spesialundervisning må anses som fordeling av et gode fra et forvaltningsorgan til et privat rettssubjekt som et ledd i kommunens eller fylkeskommunens myndighetsutøvelse.

Departementet finner videre at denne tildelingen er bestemmende for rettighetene til friskolen. Vilkårene i forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b er dermed oppfylt, og kommunens eller fylkeskommunenes tildeling av midler til spesialundervisning til friskoler etter friskoleloven § 3-6 andre ledd tredje punktum må anses som enkeltvedtak.

Det følger av forvaltningsloven § 28 første ledd at enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse. Friskolen som vedtaket retter seg mot, vil være part i saken og ha klagerett. Hvem som eventuelt vil ha rettslig klageinteresse, må avgjøres etter en konkret vurdering i den enkelte sak.

Spørsmål:

Det er etter vår oppfatning en tydelig parallell mellom disse to saksområdene. Vi ønsker derfor et svar på om klageretten også vil gjelde kommunale avslag på saker hvor styret har fattet vedtak om å fremme sak for hjemkommunen eller hjemfylket om flytting av elev etter nevnte bestemmelse i privatskolelova.

Svar: Denne saken er under behandling. Staten/ Utdanningsdepartementet er stevnet i denne saken, dette innebærer at Udir ikke kan gi et svar.

3. Oppbevaring av fraværsprotokoller

I § 8-6 andre ledd i økonomiforskriften til privatskolelova om krav til dokumentasjon står det «*Dokumentasjon for fravær skal registrerast i dagar og einskildtimar. For deltidselevar skal fravær registrerast berre i timar. Frammøte og fravær skal attesterast av faglærar eller anna ansvarleg undervisningspersonale.*»

I tredje ledd kommer bestemmelsen om oppbevaring i 10 år etter utgangen av det gjeldende skoleåret.

Uklarheten her er knyttet til hva som er «dokumentasjon for fravær».

Spørsmål:

Gjelder kravet til 10 år oppbevaring kun fraværsprotokollen med attestasjon av faglærer eller tilsvarende person, eller gjelder det også den dokumentasjonen, for eksempel attest fra lege, som er grunnlaget for at faglærer attesterer på at fraværet er dokumentert?

Svar: Attest fra lege kan være nødvendig å oppbevare, ja; det ansees som et nødvendig bilag. Tilskuddskontroll og andre kontrollinstanser kan ha behov for det. Etter Udirs skjønn er det lovhjemmel for å lagre slike data.

4. Bruk av mobilhotell, kan skolen påby at elevene setter telefonen i mobilhotellet?

Vi er kjent med Udirs tolkningsuttalelse [Mobilbruk og ordensreglement \(udir.no\)](#). Tolkningsuttalelsen omtaler ikke såkalte «mobilhotell». Et mobilhotell er en slags hylle eller skap i klasserommet hvor elevene plasserer mobiltelefonen sin mens undervisningen pågår.

Spørsmål:

- a) Kan en friskole kreve at alle elever plasserer sin mobiltelefon i et såkalt «mobilhotell» når timen starter? Elevene kan da hente ut telefonen sin når det er friminutt?
- b) Kan en friskole kreve at alle elever plasserer sin mobiltelefon i et såkalt «mobilhotell» når skoledagen starter og beholde telefonen til skoledagen er slutt? Elevene kan da ikke hente ut telefonen sin når det er friminutt.

Svar: Regler for bruk/ forbud mot bruk av mobil må være fastsatt i ordensreglementet.

Skolen må selv fastsette regler for mobilbruk/oppbevaring i ordensreglementet, men man kan i utgangspunktet ikke nekte elever å ha med mobil til skolen, da de står fritt til å bruke mobilen i fritiden sin – og på skoleveien. Forbud mot bruk i friminutt må begrunnes tydeligere enn forbud mot bruk i timen, som for eksempel i skolemiljø. Brudd kan sanksjoneres etter brudd på ordensreglement. Reglement bør lages i samråd med elevråd og foresatte.

5. Forholdet mellom spesialundervisning og helsetiltak

Vi viser til Udirs svar på spørsmål nr. 2 i møte med friskoleorganisasjonene 16.02.2022. Udir bekreftet her at kommunen har ansvar for nødvendige helse- og omsorgstjenester for elever i friskoler.

Vi er kjent med følgende dokumenter:

- Rundskriv I-5/2008 - Håndtering av legemidler i barnehage, skole og skolefritidsordning
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/hod/dokumenter-fha/rundskriv/i-5_2008_rundskriv-av-11_06_08---rettet-14_08_08.pdf
- Rutiner for legemiddelhandtering i barnehage, skole og skolefritidsordning.
Brosjyre/veiledning 05.03.2012
<https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/andre-dokumenter/kd/2012/rutiner-for-legemiddelhandtering-i-barne/id674127/>
Denne nettside-artikkelen viser blant annet til et dokument («Rutiner for medisinerings av barn i barnehagen og elever i skolen og på skolefritidsordningen (SFO)» om ansvarlinjer:
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/rutiner_for_medisinering_av_barn_i_barnehagen.pdf
- Skolens ansvar for elever som har behov for helse- og omsorgstjenester i skoletiden.
Tolkningsuttalelse fra Udir.
<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Skoleeiers-ansvar/Skolens-ansvar-for-elevsomsom-har-behov-for-helse--og-omsorgstjenester-i-skoletiden>

I dokumentet «Rutiner for medisinerings av barn i barnehagen og elever i skolen og på skolefritidsordningen (SFO)» omtales ansvarlinjene på denne måten:

- *Det er i utgangspunktet foreldrene i kraft av foreldreansvaret eller andre foresatte som har omsorgsansvaret som må sørge for at barnet får legemidler på rett måte og til rett tid i samsvar med behandlende leges rekvirering.*
- *Det fremkommer ikke av verken opplæringsloven eller privatskoleloven at skolen/SFO har en plikt til å bistå elever med medisinerings i skole- eller SFO-tiden. Det er likevel innfortolket et ansvar i opplæringsloven for kommunen og fylkeskommunen til å sørge for at eleven mottar hjelp til legemiddelhandtering den tiden barnet oppholder seg i offentlig skole og skolefritidsordning. Tilsvarende ansvar er innfortolket i privatskoleloven for styret ved private skoler.*
- *Det er ikke lovfestet en plikt for ansatte i skolen og på skolefritidsordningen å bistå med legemiddelhandtering. ... Dersom ansatte ikke vil påta seg å bistå barna/elevene må kommunen finne en annen løsning, slik at barnet får den hjelpen det trenger.*

I NOU 2019: 23 kap. 31.3.4 («Forholdet mellom spesialundervisning og helse- og omsorgstjenester») omtales regelverket som følger (der fotnote 403 viser til den nevnte tolkningsuttalelsen fra Udir ovenfor):

- *Personlig assistanse kan også regnes som en del av opplæringstilbudet etter opplæringsloven. Personlig assistanse i form av praktisk hjelp og støtte fra en assistent kan inngå som et tiltak i et vedtak om spesialundervisning etter opplæringsloven § 5-1 hvis en elev har behov for slik assistanse for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen. 403 Hjelp fra en assistent kan følgelig regnes som en del av opplæringen i noen sammenhenger og som helse -og omsorgstiltak i andre sammenhenger, men opplæringsloven gir ikke elevene rett til brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Det skal framkomme uttrykkelig av vedtaket om spesialundervisning dersom tilbudet skal omfatte praktisk hjelp fra en assistent.*

Vi er også kjent med at kommunene regnskapsfører utgifter til assistent for enkeltelever ulikt etter hvilket grunnlag som foreligger for opprettelse av assistentstillingen. Vi siterer fra hovedveilederen for føring i KOSTRA:

202 Grunnskole

Undervisning i grunnskolen (all undervisning, inkl. delingstimer, spesialundervisning, vikarer m.m., jf. GSI: årstimer).

....

Funksjonen omfatter også assistenter som utfører praktisk bistand for elever med nedsatt funksjonsevne der vedtak har hjemmel i opplæringsloven. Funksjon 254 benyttes om vedtaket har hjemmel i helselovgivningen

Vi antar at vedtak med hjemmel i opplæringsloven her handler om vedtak om spesialundervisning.

Spørsmål:

- a) Dersom en elev med diagnosen diabetes på grunn av lav alder/umodenhet og sykdommens alvorlighetsgrad må overvåkes kontinuerlig for å iverksette umiddelbare tiltak dersom eleven rammes av hypoglykemi eller hyperglykemi (eleven mister i verste fall bevisstheten), er denne overvåkingen en del av friskolens ansvar? Jf. beskrivelsen av styrets ansvar i dokumentet «Rutiner for medisinerings av barn i barnehagen og elever i skolen og på skolefritidsordningen (SFO)». Vi spør fordi en friskole i Innlandet fylke har en konkret sak om dette der kommunen mener en assistent som må følge eleven pga. elevens diabetes-sykdom, er friskolens ansvar, og Statsforvalteren har gitt kommunen medhold i denne forståelsen.
- b) Dersom en elev har behov for en assistent slik det er beskrevet i spørsmål a), er ikke da assistenten et tiltak som krever vedtak om spesialundervisning? Jf. oppsummeringen av regelverket gitt i NOU 2019:23 sitert ovenfor.
- c) Mer generelt, kan kommunen pålegge en friskole å ansette og betale med friskolens egne midler assistenter for å ivareta elevers helse?
- d) Dersom friskolens ansatte reserverer seg mot å ta ansvar for legemiddelhåndtering for elever (jf. dokumentet «Rutiner for medisinerings av barn i barnehagen og elever i skolen og på skolefritidsordningen (SFO)», f.eks ansvar for å gi en elev en sprøyte i et gitt tilfelle med hyperglykemi, hvem har da ansvar for at elevens helse blir ivaretatt? Kommunen eller styret for friskolen? Det tilføyes her at man risikerer å påføre eleven svært stor skade dersom man setter en sprøyte insulin på en elev med hypoglykemi, mens en sprøyte insulin ville vært riktig ved hyperglykemi, - og symptomene ligner.
- e) Dersom kommunen har ansvar for å dekke kostnadene med å ha en assistent som overvåker elever med diabetes eller epilepsi, er det prinsippet om dekning av kostnader til spesialundervisning (altså at elevens hjemkommune dekker kostnadene) som gjelder, eller er det det såkalte oppholdsprinsippet som gjelder, altså at den kommunen hvor pasienten oppholder seg, har ansvar for kostnadene til helserelaterte tiltak? Bakgrunnen for spørsmålet er en konkret sak i Innlandet fylke.

Svar: Udir kan ikke overprøve statsforvalters vedtak. Opplæring og helse, samt finansieringen av dette, er ekstremt komplisert, og man må se på enkelttilfeller, men i denne saken er det fattet vedtak. Klageinstans for det vil være domstol/ rettsapparatet/ sivilombudet.

Man kan også klage til statsforvalter på helseoppfølging, og ettergå om regelverk for likebehandling er fulgt.

6. Separat økonomi for grunnskole og videregående?

Hvor finnes lovgrunnlaget for at man ikke kan blande økonomien til grunnskolen og videregående trinn, der disse holder til i samme bygninger og er kun en skole?

Svar: Det foreligger ikke krav om avdelingsregnskap om skolene er i samme rettssubjekt, og man følger ikke kronene i et slikt regnskap. Det er viktig å påpeke at i hovedsak skal tilskuddet følge elevene. Noe slingringsmonn må det være. Det er ikke hjemmel for å si at man ikke kan bruke pengene der de er best brukt, men om det kommer frem ved et tilsyn at tilskudd til særlig ressurskrevende elever - om de er gått til den andre elevmassen - vil man da måtte vurdere elevene er tatt inn på rett grunnlag, og om skolen faktisk ikke trenger tilskuddet til den elevgruppen.

7. Tilskudd for elever med behov for ekstra tilrettelegging i SFO.

Det er stadig situasjoner i skolene der elever med behov for ekstra tilrettelegging og/eller ekstra tilsyn, ikke kan være med på SFO, fordi det ikke gis tilskudd til dette. SFO har en svært presset økonomi og lider i utgangspunktet av konstant underbemanning. Hvor ligger ansvaret for at disse elevene har mulighet til å inkluderes i fellesskapet? (Slik det prisverdig hevdes fra politisk hold: «alle skal med»).

Svar: SFO er et frivillig tilbud, friskoler kan – men må ikke – tilby dette. Det er samme utfordringer i offentlig skole (og dermed likebehandling?), og elever/familier har ikke krav på ekstra tilrettelegging, da SFO ikke regnes som “opplæring”.

8. Elever med kjønnsinkongruens

Fins det retningslinjer/best practise å vise til når det gjelder praktiske tiltak (toaletter, garderobe), men særlig språk/omtale, info, osv?

Svar: Udir oppfordrer til å lese «Protokoll om begrepsbruk Stolt og Fri handlingsplan for kjønn, seksualitet og kjønns mangfold». Der står det en del bla a om begreper. Man kan også henvende seg til Likestilling- og diskrimineringsombudet

9. Vedtak om spesialundervisning

Det kan ta lang tid fra sakkyndig vurdering til vedtak om spesialundervisning. I hvilken grad har skolen anledning til å sette i gang i spesialundervisning før vedtaket er klart?

Svar: Skolen kan ikke sette i gang med spesialundervisning før vedtak foreligger, men kan gi tilpasset opplæring. Statsforvalter oppfordrer til å melde tilsyn mot kommunen dersom kommunen bruker for lang tid på å fatte vedtak etter at sakkyndig vurdering foreligger. Man kan lage grupper for elever og benytte tilgjengelige ressurser for å organisere opplæringen til det beste for alle. Det er viktig å ikke ta ut de samme elevene til de samme tidene hver gang.

10. Skolemat

Kan Udir på nytt vurdere om skolemat kan finansieres med skolepenger og statstilskudd i privatskoler, sett i lys av at flere fylkeskommuner nå innfører dette? Troms og Finnmark innfører dette på alle fylkeskommunale skoler, fem dager i uka. Viken utvider tilbudet gradvis, med ti nye skoler fra høsten 2023.

Svar: Ingen juridiske endringer foreligger etter tidligere svar. Besvart 6. juni av Brenna til Stortinget.

[Skriftlig spørsmål - stortinget.no](https://www.stortinget.no/Skriftlig-sporsmal-2023-24/10-10-2023)

Udir oppfordrer friskolene til å gi innspill i kommende høringer.

11. Ansvar for å skaffe sensorer til friskoler

Vi får melding om at lærere ved kommunale skoler ikke vil ta sensoroppdrag, men at arbeidsgiver kan bruke styringsretten til at ansatte er sensorer ved skoler som eies av kommunen. Denne sensornekten har ført til at samarbeid mellom kommuner ikke fungerer som før, og kommunene må løse sensorbemanningen selv gjennom å bruke styringsretten.

I svar som kommunen har fått fra Statsforvalteren vises det til drøftinger mellom Udir og KS, og Statsforvalteren viser til følgende uttalelse er gitt fra KS:

Så lenge det snakk om lokal gitt eksamen, som kommunen som skoleeier og arbeidsgiver er ansvarlig for overfor egne elever, har KS alltid ment at dette er vurderingsarbeid for kommunens elever som utføres innenfor planfestet arbeidstid, og som i ytterste konsekvens kan pålegges. Men vi anbefaler selvfølgelig at dere i det lengste baserer dere på frivillighet, slik praksis har vært i flere tiår.

Dersom det er snakk om sensoroppdrag ved lokal gitt eksamen, men for annen skoleeier og arbeidsgiver (altså sensorsamarbeid med andre kommuner), vil sannsynligvis vurderingen være annerledes. Dersom dere ikke kun kan basere dere på frivillighet, bør dere derfor vurdere alternativ organisering, slik at kommunens ansatte er sensorer for elever ved andre skoler, men i samme kommune/hos samme arbeidsgiver.

Sensoroppdrag ved sentralgitt skriftlig eksamen der Statsforvalter/Udir er oppdragstaker, ligger naturlig nok utenfor arbeidsgivers styringsrett.

Det kan synes som at KS her kun har lest forskrift til opplæringsloven.

Vertskommunen til skolen har i et tilfelle gitt friskolen beskjed om at de ikke kan stille med sensor. Friskolen stiller imidlertid med samme antall sensorer som de selv trenger Det er basert på den tidligere samarbeidsavtalen mellom kommunene og friskolene i området.

Forskrift til privatskoleloven § 3-23 er ikke helt parallell med tilsvarende bestemmelse i forskrift til opplæringsloven. I førstnevnte forskrift står det i andre ledd at vertskommunen har ansvar for å utarbeide eksamensoppgaver og ansvar for å gjennomføre eksamen. Vi oppfatter at vertskommunen her har et ansvar for friskoler i egen kommune som ikke kan sidestilles med kommunale skoler i andre kommuner og at vertskommunen her har hjemmel for å bruke styringsretten.

Spørsmål:

Handler kommunen i samsvar med forskrift til privatskolelova § 3-23 når kommunen avviser ansvar for å skaffe sensorer til friskoler til forskjell fra egne skoler?

Svar: Det er kommunen som har ansvar for sensur, men ut fra kontekst handler det om styringsretten kommunen har over sine lærere, og deres arbeidsavtaler. I hovedsak er ansvaret kommunen sitt, og kommunene må ta kontakt med KS (har svart i andre saker) og få oversikt over arbeidsavtalene.

12. Når 2% som ligg inne i statsbudsjettet og er kompensasjon for høgare prisvekst enn det som er lagt inn i kostratala, blir utbetalt? Har vi forstått det rett når vi oppfattar det slik at dette skal gjelde for heile 2023? " Dette spørsmålet ligger altså ikke inne i det utsendte dokumentet.

Svar: Dette skal behandles 16 juni RNB, og der vil man reberegne satser fra 2023. Udir venter på oppdatert vedtak fra KD. Etterbetaling skjer etter offisielt vedtak.

Eventuelt: Udir oppfordrer til at spørsmål om Dysfunksjon og vedtak samt vitnemålsutskriv sendes inn skriftlig.